

UDC 622.276.054

НАПРУЖЕНИЙ СТАН З'ЄДНАННЯ СКЛОПЛАСТИКОВОЇ ОБОЛОНКИ ЗІ СТАЛЕВОЮ ГОЛОВКОЮ ПРИ КРУЧЕННІ

Максимук О.В.¹, Копей Б.В.^{2*}, Юй Шуанжуй²

¹Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. Університетська 1, м. Львів, 79000,

²Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, 76019, Івано-Франківськ, Карпатська 15; тел. 727101, e-mail: kopeyb@ukr.net

*Відповідальний автор: e-mail kopeyb@ukr.net.

STRESS CONDITION OF CONNECTING THE GLASSPLASTIC SHELL WITH THE STEEL HEAD DURING TORSION

Maksimuk O.V.¹, Kopej B.V.^{2*}, Juj Shuanzhui²

¹Lviv Ivan Franko National University, st. University 1, Lviv, 79000,

²Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, 76019, Ivano-Frankivsk, Carpathian 15; tel. 727101, e-mail: kopeyb@ukr.net

*Corresponding author: e-mail dichre@yahoo.com, tel. +380562472348, fax: +380562473209

ABSTRACT

Purpose. Analysis of the stress state of a glass-plastic compound joint with a steel head during torsion, as an example of a connection of a construction of a pump rod with a polymeric sheath.

Methods. The problems under consideration are reduced to the compilation of integral equations and their solution.

Findings. As a result, graphical dependences of the influence of the adhesive layer on the contact stress are obtained in the case of torsion of the composite shell with a rigid cage and distribution of stress along the thickness of the composite sheath connected to the rigid cage.

Originality. It is the use of the generalized theory of shells of the Timoshenko type for solving contact problems.

Practical implications. The carried out researches have allowed to develop a technique of connection of fiberglass pipes with steel heads during torsion.

Keywords: Pump rods, fiberglass shells, steel heads, contact stresses, mathematical model.

1. ВСТУП

Ефективне застосування в інженерній практиці з'єднань конструкцій насосних штанг з ПКМ (полімерних композитних матеріалів), які працюють у складних умовах контактної взаємодії, пов'язане з розв'язуванням контактної проблеми.

Складність розв'язування задачі полягає у визначенні контактних напружень у з'єднанні різнорідних елементів конструкції, що є головними характеристиками його контактної міцності і жорсткості при заданому навантаженні.

В основу досліджень, поданих у даному підрозділі, взято узагальнену теорію оболонок типу Тимошенка [1]. У роботі розглядаються деякі особливі випадки навантаження і контактної взаємодії (ідеальний контакт, через проміжний адгезійний шар).

Для розв'язування контактних задач використано методику зведення їх до інтегральних рівнянь [2].

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Постановка задачі. Запропоновані схеми конструктивних з'єднань моделюються композитною циліндричною оболонкою скінченної довжини, що перебуває в контактній взаємодії з жорстким кільцевим бандажем (рис.1).

Наведемо розрахунок контактних напружень для типових випадків експлуатаційного навантаження з урахуванням особливостей умов контакту (ідеальний контакт з ефектом обтиснення або наявність клейового прошарку).

У рамках запропонованої математичної моделі розглядається кручення композитної циліндричної оболонки, яка взаємодіє на ділянці $0 \leq \alpha \leq s$ її довжини l з жорстким бандажем (рис. 1). Для забезпечення необхідної міцності з'єднання оболонки з ПКМ зі сталеву обоймою контакт відбувається через клейовий прошарок товщини $2h_k$.

Несуча здатність даного конструктивного з'єднання, з огляду на умови навантаження, визначається максимальним моментом M , який прикладений до вільного торця оболонки. За заданих умов навантаження лицьових поверхонь оболонки ($\sigma_2^+ = 0, \sigma_3^- = 0$) дія бандажу виявляється тільки через тангенціальну реакцію. Тут і надалі позначення відповідають роботі [3].

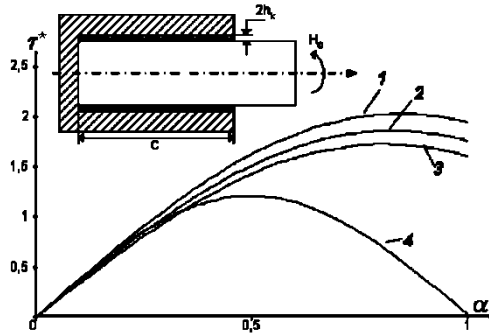

Рисунок 1. Вплив клейового прошарку на контактне напруження при крученні композитної оболонки з жорсткою обіймою

Таким чином, задача полягає у визначенні контактної дотичного напруження $\tau(\alpha)$, що виникає в області зчеплення $0 \leq \alpha \leq c$ складових елементів конструкції.

У цьому випадку основні співвідношення мають вигляд:

$$\frac{dS}{d\alpha} + Q_2 = -R(\sigma_{31}^+ - \sigma_{31}^-), \quad (1)$$

$$\frac{dH}{d\alpha} - RQ_2 = -hR(\sigma_{31}^+ + \sigma_{31}^-);$$

співвідношення пружності

$$S = \frac{B_{12}}{R} \frac{dv}{d\alpha}, \quad Q_2 = \Lambda_2 \left(\gamma - \frac{1}{R} v \right) + \frac{h}{3} (\sigma_{31}^+ + \sigma_{31}^-), \quad (2)$$

$$H = \frac{D_{12}h}{R} \frac{d\gamma}{d\alpha}, \quad M = 2\pi R(H + SR),$$

де:

$\gamma = \gamma_2$ – кут повороту нормального волокна, v – переміщення в напрямку координати α , R – радіус серединної поверхні оболонки. S , Q_2 , H , M , – відповідні зусилля і моменти,

$$\Lambda_2 = \frac{5hG'}{3}, \quad B_{12} = \frac{Eh}{1+\nu}, \quad D_{12} = \frac{Eh^2}{3(1+\nu)}.$$

З умов задачі випливає, що в середині оболонки відсутнє навантаження $\sigma_{31}^- = 0$, а ззовні оболонки

$$\sigma_{31}^+(\alpha) = \begin{cases} \tau(\alpha), & 0 \leq \alpha \leq c, \\ 0, & c < \alpha \leq l, \end{cases} \quad (3)$$

де:

$\tau(\alpha)$ – невідоме контактне дотичне напруження.

З урахуванням навантаження і закріплення торців оболонки граничні умови формулюються в такий спосіб

$$\gamma = 0, \quad v = 0 \quad (\alpha = 0), \quad S = 0, \quad H = H_0 \quad (\alpha = l). \quad (4)$$

У разі наявності адгезійного шару в області контактної взаємодії оболонки і бандажу відповідно до моделі [4] умова контакту має вигляд

$$v(\alpha) = -k\tau(\alpha) \quad (0 \leq \alpha \leq c), \quad (5)$$

де:

$k = 2h_k/G'_k$ – коефіцієнт, який характеризує зсувну жорсткість адгезійного шару, G'_k – модуль зсуву.

Отже, математична модель сформульованої задачі – це система диференціальних рівнянь (1) разом з умовами (4), (5).

Метод розв'язку. Крайову задачу (1), (4) записуємо у вигляді задачі Коші для системи рівнянь першого порядку (схему зведення див. у [5]). В описаному випадку матриця $A = \{a_{ij}\}_{i,j=1}^4$ системи має такі відмінні від нуля елементи:

$$a_{13} = 1, \quad a_{14} = 1, \quad a_{31} = \frac{\Lambda_2 R^2}{D_{12} h}, \quad a_{32} = -\frac{l}{R} a_{31}, \quad a_{41} = -\frac{R}{l} \frac{\Lambda_2}{B_{12}}, \quad a_{42} = \frac{\Lambda_2}{B_{12}}.$$

Решта елементів матриці A дорівнюють нулю.

Вектори шуканих функцій $Z(\alpha)$ і правої частини системи $F(\alpha)$ тут визначаються в такий спосіб:

$$Z(\alpha) = (z_1, \dots, z_4)^T = \left(\gamma, v, \frac{d\gamma}{d\alpha}, \frac{dv}{d\alpha} \right)^T, \quad F(\alpha) = (0, 0, \mu \sigma_{31}^+, \chi \sigma_{31}^+)^T,$$

де:

$$\mu = -\frac{5}{6} \frac{R^2 E}{D_{12}}, \quad \chi = -\frac{R}{l} \frac{E}{B_{12}} \left(\frac{h}{6} + R \right), \quad \bar{v} = v/l, \quad \bar{\sigma}_{31}^+ = \sigma_{31}^+/E -$$

безрозмірні величини, σ_{31}^+ визначається згідно (4).

Згідно вибраної методики одержуємо розв'язок крайової задачі у вигляді

$$z_i(\alpha) = \sum_{k=1}^4 C_k g_{ik}(\alpha) + \int_0^\alpha (\mu g_{i3}(\alpha-s) + \chi g_{i4}(\alpha-s)) \bar{\tau}^+(s) ds, \quad i=1, \dots, 4 \quad (6)$$

Тут $g_{ij}(\alpha)$ – компоненти матрицанта $G(\alpha) = e^{A\alpha}$.

Із умов (4) при $\alpha = 0$, враховуючи введені позначення, випливає, що $C_1 = C_2 = 0$. Ще дві сталі C_3, C_4 визначаються з умов (4) при $\alpha = l$.

На підставі формули для тангенціального переміщення в області контакту $0 \leq \alpha \leq c$ одержуємо вираз

$$\bar{v}(\alpha) = z_2(\alpha) = C_3 g_{23}(\alpha) + C_4 g_{24}(\alpha) + \int_0^c (\mu g_{23}(\alpha-s) + \chi g_{24}(\alpha-s)) \bar{\tau}(s) ds$$

Далі, відповідно до описаної схеми розв'язування, контактна задача зводиться до інтегрального рівняння відносно $\tau^* = \tau R^2/H_0$,

$$\tau^*(\alpha) + \int_0^c K(\alpha, s) \tau^*(s) ds = f(\alpha)$$

де

$$K(\alpha, s) = \frac{1}{k_0} \begin{cases} \mu g_{23}(\alpha - s) + \chi g_{24}(\alpha - s) - y_3(\alpha), & 0 \leq s \leq \alpha; \\ -y_3(\alpha), & \alpha < s \leq c, \end{cases}$$

$$y_3(\alpha) = y_1(\alpha)(\mu g_{33}(l - s) + \chi g_{34}(l - s)) + y_2(\alpha)(\mu g_{43}(l - s) - \chi g_{44}(l - s)),$$

$$y_1(\alpha) = \frac{1}{\delta} (g_{44}(l) g_{23}(\alpha) - g_{43}(l) g_{24}(\alpha)),$$

$$y_2(\alpha) = \frac{1}{\delta} (g_{33}(l) g_{24}(\alpha) - g_{34}(l) g_{23}(\alpha)),$$

$$\delta = g_{33}(l) g_{44}(l) - g_{43}(l) g_{34}(l),$$

$$f(\alpha) = \frac{R^3 E}{D_{12} h} y_1(\alpha), \quad k_0 = \frac{k E}{l}.$$

Використовуючи знайдений розв'язок, згідно з рис.2 для визначення безрозмірної величини крутного моменту $H^* = H/H_0$ в області $0 \leq \alpha \leq c$ одержуємо формулу

$$H^*(\alpha) = \frac{D_{12} h}{E R^3} (C_3 g_{33}(\alpha - s) + C_4 g_{34}(\alpha)) + \int_0^c (\mu g_{33}(\alpha - s) + \chi g_{34}(\alpha - s)) \tau^*(s) ds. \quad (8)$$

В області $c \leq \alpha \leq L$ функція $H^*(\alpha)$ має вигляд (8), лише верхня межа інтегрування α замінюється на c . На підставі (2) і (6) для зсувного зусилля $S^* = SR/H_0$ у вказаній області $c \leq \alpha \leq L$ можемо записати

$$S^*(\alpha) = \frac{B_{12} l}{E R^2} (C_3 g_{43}(\alpha) + C_4 g_{44}(\alpha)) + \int_0^c (\mu g_{43}(\alpha - s) + \chi g_{44}(\alpha - s)) \tau^*(s) ds.$$

В області $c < \alpha \leq L$ функція $S^*(\alpha)$ визначається аналогічно функції $H^*(\alpha)$ в цій області.

Враховуючи особливості композитних матеріалів щодо міцності, важливо знайти розподіл дотичних напружень σ_{12}^* уздовж та по товщині циліндричної оболонки. Розрахунок безрозмірної величини напруження $\sigma_{12}^* = R^2 \sigma_{12}/H_0$ здійснювався за формулою

$$\sigma_{12}^* = \frac{1}{2} \left(\frac{R}{h} \right) S^* + \frac{3}{2} \left(\frac{R}{h} \right)^2 H \left(\frac{z}{h} \right),$$

де:

$$-h \leq z \leq h.$$

Отже, маючи розв'язки контактних задач легко виписати основні характеристики напружено-деформованого стану оболонки. Метод побудови

розв'язку контактних задач дає достатню для інженерної практики точність результатів.

На рис. 1 наведені результати розрахунку дотичних контактних напружень $\tau^*(\alpha)$ при крученні оболонки.

Графіки побудовані для безрозмірної величини $\tau^*(\alpha) = R^2 \tau(\alpha)/H_0$.

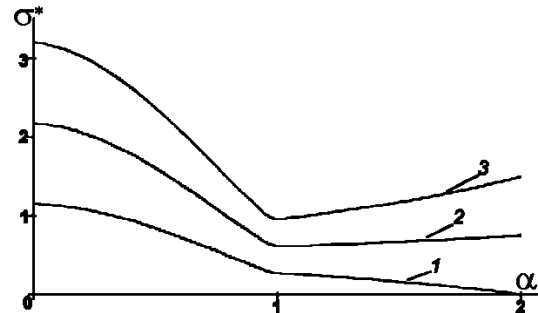

Рисунок 2. Розподіл напруження σ_{12}^* по товщині композитної оболонки, з'єднаної з жорсткою обоймою

Задача розв'язана для таких значень параметрів з'єднання:

$$E/G' = 7.6, \quad \nu = 0.18, \quad l/R = 2, \quad h/R = 1, \quad c/R = 1, \quad h_k/h = 0.001, \quad E = 19 \text{ ГПа}.$$

Криві 1–4 побудовані для значень параметра $G'_k = 0.95, 1.0, 1.05, 2.8$ ГПа відповідно.

На рис. 2 зображені графіки розподілу напруження σ_{12}^* по товщині композитної оболонки вздовж осової координати α . Криві 1–3 побудовані при $z = 0, 0.5, 1.0$ відповідно, де $\bar{z} = z/h$. З поданих на рис. 2 графіків можна зробити висновок, що максимум контактного напруження $\tau^*(\alpha)$ досягається на деякій відстані від жорстко закріпленого краю, причому зі збільшенням G'_k концентрація τ^* зменшується, а максимум при цьому спостерігається ближче до закріпленого краю.

3. ВИСНОВКИ

Запропонована методика розв'язування контактних задач зручна в застосуванні, запропонована її програмна реалізація, що дає змогу виконувати багатопараметричний аналіз розрахункових величин.

На підставі проведених досліджень створений ряд промислових зразків насосних штанг із ПКМ [6], що у порівнянні зі сталевими мають значні переваги: дають змогу підвищити опірність корозійній дії агресивних середовищ, істотно скоротити їхню аварійність при експлуатації.

ВДЯЧНІСТЬ

Автори висловлюють подяку Щербині Наталії Миколаївні, старшому науковому співробітнику Інституту прикладної механіки та математики НАУ за теоретичні проробки, які містить стаття.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ / REFERENCES

1. Peleh B.L., Suhorol's'kij M.A. (1980). Kontaktne zadachi teorii uprugih anizotropnyh obolochek. *Nauk. Dumka.* 216.
2. Kopej B., Kindrachuk S., Maksimuk O., Shherbina N. (1998). Kontaktna zhorstkist' konstruktyvnogo z'jednannja kompozitnoi obolonky pry kruchenni. *Mashynoznavstvo.* 11. 2-5.
3. Kopej B.V., Maksymuk O.V., Shherbina N.M., Rozgonjuk V.V. & Kopej V.B. (2003). Nasosni shtangy ta truby z polimernyh kompozytiv: proektuvannja, rozrahunok, vyprobuvannja. *NAN Ukrai'ny IPPMM im. Ja.S. Pidstrygacha.* 352.
4. Maksymuk O.V., Mahnic'kyj R.M. & Shherbina N.M. (2005). Matematychni modeljuvannja ta metody rozrahunku tonkostinnyh kompozytnyh konstrukcij. *NAN Ukrai'ny IPPMM im. Ja.S. Pidstrygacha.* 396.
5. Peleh B.L., Maksymuk A.V. & Korovajchuk Y.M. (1988). Kontaktne zadachi dlja sloistyh jelementov konstrukcij i tel s pokrytjamy. *Nauk.dumka.* 280.
6. B. V. Kopej, Juj Shuanzhuj & V. I. Orlenko. (2017). Skinchenno-elementnyj analiz z'jednannja skloplastikovoi nasosnoi shtangy. *Materialy Vseukrai'ns'koi naukovo-tehnicnoi konferencii «Nafta i gaz. Nauka-osvita-vyrobnytvo: shljahy integracii ta innovacijnoho rozvytku».* 104-109.

ABSTRACT (IN UKRAINIAN)

Мета. Аналіз напруженого стану з'єднання склопластикової оболонки зі сталеву головою при крученні на прикладі з'єднання конструкції насосних штанг з полімерною оболонкою.

Методика. Розглянуті проблеми зводяться до складання інтегральних рівнянь і їх розв'язання.

Результати. В результаті побудовані графічні залежності впливу клейового шару на контактне напруження при крученні композитної оболонки з жорсткою обіймою і розподілу напруги по товщині композитної оболонки, з'єднаної з жорсткою обіймою.

Наукова новизна. Полягає у використанні узагальненої теорії оболонок типу Тимошенка для розв'язання контактних задач.

Практична значимість. Проведені дослідження дозволили розробити методику з'єднання склопластикових труб зі сталевими головками при крученні.

Ключові слова: Штанги насосні, склопластикові оболонки, сталеві головки, контактні напруги, математична модель.

ABSTRACT (IN RUSSIAN)

Цель. Анализ напряженного состояния соединения стеклопластиковой оболочки со стальной головкой при кручении на примере соединения конструкции насосных штанг с полимерной оболочкой.

Методика. Рассматриваемые проблемы сводятся к составлению интегральных уравнений и их решению.

Результаты. В результате построены графические зависимости влияния клеевого слоя на контактное напряжение при кручении композитной оболочки с жесткой обоймой и распределения напряжения по толщине композитной оболочки, соединенной с жесткой обоймой.

Научная новизна. Заключается в использовании обобщенной теории оболочек типа Тимошенко для решения контактных задач.

Практическая значимость. Проведенные исследования позволили разработать методику соединения стеклопластиковых труб со стальными головками при кручении.

Ключевые слова: Насосные штанги, стеклопластиковые оболочки, стальные головки, контактные напряжения, математическая модель.

ABOUT AUTHORS

Maksimuk O.V. Professor of Lviv Ivan Franko National University, st. University 1, Lviv, Ukraine

Kopej B.V. Professor of Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, Ivano-Frankivsk, Ukraine.

E-mail: kopeyb@ukr.net

Juj Shuanzhuj. Student of Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, Ivano-Frankivsk, Ukraine.